

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בנים / בנות
כיתות ד-ו
פרשת בשלח
יום א

שמות פרק יג, יז-יח

(יז) וַיְהִי בְשַׁלַּח פְּרַעֲה אֶת הָעָם וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דָּרָךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים פֶּן יִנָּחַם הָעָם בְּרֹאֲתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִמָּה : (יח) וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דָּרָךְ הַמִּדְבָּר יַם סוּף וַחֲמוּשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם :

רש"י

(יז) ויהי בשלח פרעה וגוי ולא נחם - ולא נהגם, כמו (שמות לב לד) לך נחה את העם, (משלי ו כב) בהתהלךך תנחה אותך :

כי קרוב הוא - ונוח לשוב באותו הדרך למצרים. ומדרשי אגדה יש הרבה :

בראתם מלחמה - כגון מלחמת (במדבר יד מה) וירד העמלקי והכנעני וגוי'. אם הלכו דרך ישר היו חוזרים, ומה אם כשהקיפם דרך מעוקם אמרו (במדבר יד ד) נתנה ראשה ונשובה מצרימה, אם הוליכם בפשוטה על אחת כמה וכמה :

פן ינחם - יחשבו מחשבה על שיצאו ויתנו לב לשוב :

(יח) ויסב - הסיבם מן הדרך הפשוטה לדרך העקומה :

ים סוף - כמו לים סוף. וסוף הוא לשון אגם שגדלים בו קנים, כמו (שמות ב ג) ותשם בסוף, (ישעיהו יט ו) קנה וסוף קמלו :

וחמושים - אין חמושים אלא מזויינים. לפי שהסיבן במדבר גרם להם שעלו חמושים, שאלו הסיבן דרך יישוב לא היו מחומושים להם כל מה שצריכין, אלא כאדם שעובר ממקום למקום ובדעתו לקנות שם מה שיצטרך, אבל כשהוא פורש למדבר צריך לזמן לו כל הצורך, ומקרא זה לא נכתב כי אם לשבר את האוזן, שלא תתמה במלחמת עמלק ובמלחמות סיחון ועוג ומדין, מהיכן היו להם כלי זיין שהכום ישראל בחרב. וכן הוא אומר (יהושע א יד) ואתם תעברו חמושים. וכן תרגם אונקלוס מזרזין, כמו (בראשית יד יד) וירק את חניכיו וזרזו. דבר אחר חמושים אחד מחמשה יצאו, וארבעה חלקים מתו בשלשת ימי אפילה :

שאלות

- מה פירוש המילה "לא נחם"?
- מה בכך שרץ ארץ פלשתים היא קרובה, לא עדיף ללכת בדרך קרובה?
- ***בדבור המתחיל בראותם מלחמה יש קל וחומר מה הוא?
- מה הפירוש הראשון של רש"י למילה "חמושים"?
- מה הפירוש השני?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בנים / בנות
כיתות ד-ו
יום ב

שמות פרק יג, יט-כב

(יט) וַיִּקַּח מִנְּשָׂה אֶת עֲצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁבַּע הַשְּׁבִיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהִעֲלִיתֶם אֶת עֲצְמוֹתַי מִזֶּה אֶתְכֶם : (כ) וַיִּסְעוּ מִסֹּכֶת וַיִּחַנוּ בְּאֶתְם בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר : (כא) וְהִ' הַלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעֲמוּד עָנָן לְנַחֲתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעֲמוּד אֵשׁ לְהַאֲרִיר לָהֶם לְלֶכֶת יוֹמָם וְלַיְלָה : (כב) לֹא יִמִּישׁ עֲמוּד הָעָנָן יוֹמָם וְעֲמוּד הָאֵשׁ לַיְלָה לִפְנֵי הָעָם : פ

רש"י

(יט) השבע השביע - השביעם שישביעו לבניהם. ולמה לא השביע את בניו שישאוהו לארץ כנען מיד, כמו שהשביעו יעקב, אמר יוסף אני שליט הייתי במצרים והיה סיפק בידי לעשות, אבל בני לא יניחום מצריים לעשות, לכך השביעם לכשיגאלו ויצאו משם שישאוהו :
והעליתם את עצמותי מזה אתכם - לאחיו השביע כן, למדנו שאף עצמות כל השבטים העלו עמהם, שנאמר אתכם :

(כ) ויסעו מסכת - ביום השני, שהרי בראשון באו מרעמסס לסכות :

(כא) לנחתם הדרך - נקוד פת"ח, שהוא כמו להנחותם, כמו (דברים א לג) לראותכם בדרך אשר תלכו בה, שהוא כמו להראותכם, אף כאן להנחותם על ידי שליח. ל ומי הוא השליח עמוד הענן, והקב"ה בכבודו מוליכו לפניהם. ומכל מקום את עמוד הענן הכין להנחותם על ידו, שהרי על ידי עמוד הענן הם הולכים, ועמוד הענן אינו לאורה אלא להורותם הדרך :

(כב) לא ימיש - הקדוש ברוך הוא את עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה. מגיד שעמוד הענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן, שעד שלא ישקע זה עולה זה :

שאלות

- מדוע נאמר כפל לשון "השבע השביע"?
- מדוע יוסף לא בקש מאחיו שיעלו את עצמותיו לארץ ישראל כמו שיעקב בקש מיוסף?
- *** מנין שגם עצמות כל השבטים עלו ממצרים?
- איזה אות יש להוסיף למילה "לנחותם" על מנת שתהיה מובנת?
- מי מוליך את עמוד הענן?
- מה תפקיד עמוד האש ומה תפקיד עמוד הענן?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בנים / בנות
כיתות ד-ו
יום ג

שמות פרק יד, א-ג

(א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׁבוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי פִי הַחִירָת בֵּין מִגְדֹל וּבֵין הַיָּם לִפְנֵי בַעַל צַפֹּן נִכְחוּ תַחְנוּ עַל הַיָּם: (ג) וְאָמַר פְּרַעֲה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְבֻכִים הֵם בְּאַרְצָךְ סָגַר עֲלֵיהֶם הַמַּדְבָּר:

רש"י

(ב) וישבו - לאחוריהם לצד מצרים היו מקרבין כל יום השלישי כדי להטעות את פרעה שיאמר תועים הם בדרך, כמו שנאמר (פסוק ג) ואמר פרעה לבני ישראל וגו':

ויחנו לפני פי החירת - הוא פיתום, ועכשיו נקרא פי החירות על שם שנעשו בני חורין, והם שני סלעים גבוהים וזקופים, והגיא שביניהם קרוי פי הסלעים:

לפני בעל צפן - הוא נשאר מכל אלהי מצרים, כדי להטעותו, שיאמרו קשה יראתן. ועליו פירש איוב (איוב יב כג) משגיא לגוים ויאבדם:

(ג) ואמר פרעה - כשישמע שהם שבים לאחוריהם:

לבני ישראל - על בני ישראל. וכן (פסוק יד) ה' ילחם לכם - עליכם, (בראשית כ יג) אמרי לי אחי הוא - אמרי עלי:

נבכים הם - כלואים ומשוקעים ובלעז שיר"ץ [לחוצים], כמו (תהלים פד

שאלות

- בפסוקים שלפניך נעשו 2 פעולות הטעיה, מה הם?
- מדוע פיתום נקרא "פי החירות"?
- מי הוא בעל צפון?
- ואמר פרעה לבני ישראל נבוכים הם בארץ. מה קשה בפסוק זה?
- כיצד מיישב רש"י את הקושי.
- מה מסביר רש"י על המילה "נבוכים"?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בנים / בנות
כיתות ד-ו
יום ד

פרק יד, ד-ה

(ד) וְחִזְקֵתִי אֶת לֵב פְּרָעָה וְרַדְף אַחֲרֵיהֶם וְאֶכְבְּדָה בְּפְרָעָה וּבְכָל חִילוֹ וְיָדְעוּ מִצָּרִים כִּי אֲנִי ה' וַיַּעֲשׂוּ כֵן: (ה) וַיִּגְדַּל לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם וַיִּהְיֶה לְבַב פְּרָעָה וַעֲבָדוּ אֶל הָעָם וַיֹּאמְרוּ מַה זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי שָׁלַחנּוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲבָדֵנוּ:

רש"י

(ד) ואכבדה בפרעה - כשהקב"ה מתנקם ברשעים שמו מתגדל ומתכבד. וכן הוא אומר (יחזקאל לח כב) ונשפטתי אתו וגו', ואחר כך (שם כג) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו', ואומר (תהלים עו ד) שמה שבר רשפי קשת, ואחר כך (שם פסוק ב) נודע ביהודה אלהים, ואומר (שם ט יז) נודע ה' משפט עשה:

בפרעה ובכל חילו - הוא התחיל בעבירה וממנו התחילה הפורענות:

ויעשו כן - להגיד שבחן ששמעו לקול משה, ולא אמרו היאך נתקרב אל רודפינו, אנו צריכים לברוח, אלא אמרו אין לנו אלא דברי בן עמרם:

(ה) ויגד למלך מצרים - איקטורין שלח עמהם, וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב וראו שאינן חוזרין למצרים, באו והגידו לפרעה ביום הרביעי. בחמישי ובששית רדפו אחריהם, וליל שביעי ירדו לים, בשחרית אמרו שירה, והוא יום שביעי של פסח, לכן אנו קורין השירה ביום השביעי:

ויהפך - נהפך ממה שהיה, שהרי אמר להם (שמות יב לא) קומו צאו מתוך עמי, ונהפך לבב עבדיו, שהרי לשעבר היו אומרים לו (שם י ז) עד מתי יהיה זה לנו למוקש, ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם בשביל ממונם שהשאלום:

מעבדנו - מעבוד אותנו:

שאלות

- מה הקב"ה "מרויח" כאשר הוא מתנקם בקשעים?
- הוכח רעיון זה מתוך ספר יחזקאל סרק לח.
- מנין ידע פרעה שבני ישראל "תעו" בדרך?
- מדוע אנו קוראים בתורה בשביעי של פסח את שירת הים?
- מה הסיבה העיקרית שבגללה רדפו המצרים אחרי בני ישראל?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בנים / בנות
כיתות ד-ו
יום ה

שמות פרק יד, ו-ז

(ו) וַיֹּאסֶר אֶת רֶכְבוֹ וְאֶת עֲמוֹ לְקַח עִמּוֹ: (ז) וַיִּקַּח שֵׁשׁ מְאוֹת רֶכֶב בַּחֹר וְכָל רֶכֶב מִצְרַיִם וְשָׁלַשׁ עַל כָּלוּ:

רש"י

(ו) ויאסר את רכבו - הוא בעצמו:

ואת עמו לקח עמו - משכם בדברים לקינו ונטלו ממוננו ושלחנום, בואו עמי ואני לא אתנהג עמכם כשאר מלכים, דרך שאר מלכים עבדיו קודמין לו במלחמה, ואני אקדים לפניכם, שנאמר (פסוק י) ופרעה הקריב, הקריב עצמו ומיהר לפני חיילותיו. דרך שאר מלכים ליטול ביזה בראש כמו שיבחר, אני אשוה עמכם בחלק, שנאמר (שמות טו ט) אחלק שלל:

(ז) בחור - נבחרים, בחור לשון יחיד כל רכב ורכב שבמנין זה היה בחור:

וכל רכב מצרים - ועמהם כל שארה הרכב ומהיכן היו הבהמות הללו, אם תאמר משל מצרים, הרי נאמר (שמות טו ו) וימת כל מקנה מצרים, ואם תאמר משל ישראל, והלא נאמר (שם י כו) וגם מקננו ילך עמנו. משל מי היו, מן הירא את דבר ה' (שם ט כ). מכאן היה רבי שמעון אומר כשר שבמצרים הרוג, טוב שבנחשים רצוץ את מוחו:

ושלשם על כלו - שרי צבאות כתרגומו:

שאלות

- מי הכין לפרעה את הרכב?
- איך פרעה שכנע את עמו ללכת אתו?
- מה פירוש הביטוי "רכב בחור"?
- מהיכן היו למצרים סוסים הרי כל הבהמות מתו במכת הברד?
- מה הפתגם שרבי שמעון היה אומר בעקבות תשובתך בשאלה הקודמת?